

ע"פ 8431/23 - שמעון אבוחצרה, אליהו איסקוב נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

ע"פ 8431/23

לפני: כבוד ממלא מקום הנשיא ע' פוגלמן

המערערים: 1. שמעון אבוחצרה
2. אליהו איסקוב

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על החלטות בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט מ' עלי) מיום 23.11.2023 בת"פ 22971-02-22

בשם המערערים: עו"ד יוני דדון

פסק-דין

לפניי ערעור על שתי החלטות של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט מ' עלי) מיום 23.11.2023 בת"פ 22971-02-22 שבהן דחה בקשות לפסול את עצמו מלדון בעניינם של המערערים.

1. בחודש פברואר 2022 הוגש נגד המערערים כתב אישום שמייחס להם עבירות של ניסיון לחבול בחומר נפיץ, שינוי זהות של רכב או חלק של רכב והפרעה לשוטר במילוי תפקידו, וכן עבירות בנשק. בדיון הוכחות שהתקיים ביום 19.9.2023 נחקר אחד מעדי התביעה בחקירה נגדית, וכפי שעולה מהפרוטוקול בא כוח המערער 2 הציג לו שלט אשר הוצא מתוך שקית שאותה פתח בא כוח המשיבה. בשלב מסוים התברר כי השלט מונח בסמוך לשני שלטים אחרים, כך שהיה קושי לזהות איזה מהשלטים הוא השלט המקורי שהוצא מהשקית. בתגובה לכך פנה המותב לבא כוח המערער 2 באומרו "מה שאדוני [...] עשה הוא בעייתי מאוד" (פרוטוקול הדיון, בעמ' 345, ש' 32), ובהמשך נתן החלטה שבה חזר

על כך שמדובר במעשה בעייתי והוסיף כי "ניתן היה לעשות הילוך אחר [...] ואז היה ההילוך יותר נקי ויותר חסר ספקות" (שם, בעמ' 347-348). בהמשך הדיון נחקרה עדת תביעה נוספת (להלן: העדה) בחקירה ראשית, ובאי כוחם של המערערים הודיעו כי אינם ערוכים לקיים את החקירה הנגדית. בית המשפט קבע שהעדה לא תזומן בשנית, כך שכל שבאי כוח המערערים יודיעו שאין ברצונם לחקור אותה - עדותה תסתיים. בהמשך לכך מתועדים בפרוטוקול חילופי דברים בין המותב לבין בא כוח המערער 2, שבמהלכם הליון האחרון על כך שהמותב "מחייב" אותו לחקור את העדה וטען כי המותב אינו מכבד אותו ואף "מאיים" עליו (שם, בעמ' 375-376). בעקבות זאת נתן בית המשפט החלטה שבה ציין כי באי כוח המערערים ויתרו למעשה על חקירת העדה ומשך היא סיימה להעיד. ביום 26.9.2023 הגישו באי כוח המערערים בקשה לשחרורם מייצוג נוכח אירועי הדיון האחרון, וצינו כי הם הועמדו "באור בעייתי" מול מרשיהם. בדיון שהתקיים ביום 28.9.2023 חזרו באי כוח המערערים על האמור בבקשה, והמערערים עצמם ציינו לפרוטוקול שהם אינם מרוצים מההתרחשויות בהליך. בתום הדיון נעתר בית המשפט לבקשה לשחרור מייצוג.

2. ביום 20.11.2023 התקיים דיון תזכורת, שבמהלכו ייצגו המערערים את עצמם מכיוון שייצוגם טרם הוסדר. בפתח הדיון ביקש המערער 2 כי בית המשפט יפסול את עצמו מכיוון שנקט עמדה נחרצת בדיון ההוכחות האחרון, ולשאלת בית המשפט הוסיף כי "הייתה הערה לגבי עניין השלטים [...]". (להלן: בקשת הפסלות הראשונה). עוד נטען כי המותב זלזל בבאי כוח המערערים והאשים אותם "שהם משבשים מהלכי משפט", וכי לא היה מקום לשחרר את העדה מבלי שנחקרה בחקירה נגדית. המערער 1 הצטרף לדברים אלה, ובא כוח המשיבה הביע התנגדות לפסילת המותב. ביום 23.11.2023 דחה בית המשפט את הבקשה (להלן: החלטת הפסלות הראשונה), שבמסגרתה פירט על אירועי הדיון מיום 19.9.2023 וקבע כי אין בהם כדי להקים עילת פסלות. בית המשפט הדגיש כי החלטותיו והערותיו "נגעו אך ורק להתנהלות הדיונית באותה ישיבה [...] ונועדו לעמוד על קיום מסגרת דיון ראויה וללא חריגות" (סעיף 13 להחלטת הפסלות), וכי הוא לא התייחס לגופם של האישומים, לשאלה אם המערערים אשמים או לראיות בהליך. בהמשך יום 23.11.2023 התקיים דיון שבו מסר המותב למערערים את החלטת הפסלות הראשונה. בסמוך לאחר מכן ציין המערער 1 כי נודע לו שהמותב קיבל לעיונו החלטה של בית המשפט העליון בעניין מעצרו של המערערים (להלן: החלטת המעצר), אשר כוללת התייחסות לעבר פלילי "מכביד" ולתיק נוסף שנפתח בעניינם לאחר מעצרו (להלן: התיק הנוסף) - תיק שעליו, כך נטען, המותב ידע עוד קודם לכן. המערער 1 ביקש כי המותב יפסול את עצמו מכיוון שנחשף למידע שלא היה אמור להיחשף אליו, וכן בשל הטעמים שפורטו בבקשת הפסלות הראשונה. עוד טען המערער 1 כי המותב רואה אותו ואת המערער 2 "בעין לא טובה ותפס עמדה עם התביעה" (פרוטוקול הדיון, בעמ' 288, ש' 9). המערער 2 הצטרף לבקשה בצינו כי בית המשפט מחזיק בדעה מוקדמת, ושני המערערים הוסיפו והעלו השגות על התמשכות ההליך בעניינם. בית המשפט דחה את הבקשה על אחר (להלן: החלטת הפסלות השנייה), וציין כי החלטת המעצר - אשר נסרקה לתיק בהליך הנוכחי - הכילה אמירות כלליות בלבד על עברם הפלילי ועל ההליך הנוסף שנפתח בעניינם, וכי אף שהיה ראוי כי בית המשפט לא ייחשף לפרטים אלה, בנסיבות העניין אין בכך כדי להקים עילה לפסילתו.

3. מכאן הערעור שלפניי, שבו טוענים המערערים כי ניכרת בענייננו התנהלות חריגה ו-"רצופת טעויות", וכי המותב גיבש עמדה ולא יוכל להשתחרר מהאמירות הקשות שהפנה כלפיהם וכלפי באי כוחם דאז (סעיף 17 לערעור). לטענת המערערים, במהלך הדיון מיום 19.9.2023 העביר בית המשפט ביקורת "נוקבת ופוגענית" על באי כוחם "עד כדי העלאת חשד לשיבוש המשפט", וסירב שלא בצדק לדחות את עדותה של העדה למועד אחר, תוך פגיעה בזכויותיהם. עוד נטען כי יש טעם לפגם בכך שהמותב שחרר את באי כוחם הקודמים של המערערים מייצוגם ולא וידא את הסדרת המשך הייצוג; ובכך שהמותב נחשף להחלטת המעצר אשר התייחסה למסוכנותם, לעברם הפלילי ולתיק הנוסף שקיים בעניינם, ולא יידע את הצדדים על כך מיוזמתו. לשיטתם, אמנם ייתכן כי התנהלותו של המותב אינה מקימה כשלעצמה עילת פסלות, אך היה עליו לפסול את עצמו - למצער מטעמים של מראית פני הצדק - משנחשף לראיות שלא היה אמור להיחשף אליהן ו"הסתיר" זאת מהצדדים (סעיף 22 לערעור).

4. לאחר שעיינתי בערעור על נספחיו, באתי לכלל מסקנה כי דינו להידחות. בעבר נפסק כי אופן ניהול הדיון על ידי בית המשפט - ובכלל זאת החלטות דיוניות שניתנות בהליך והבעת ביקורת על בעלי דין או באי כוחם - אינו מקים כשלעצמו עילת פסלות (ראו למשל: ע"פ 8397/22 שיר נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (15.12.2022)). בעניינינו, לא שוכנעתי בקיומו של חשש ממשי למשוא פנים בעקבות הביקורת שהביע בית המשפט על בא כוח המערער 2 בעקבות התקרית שנוגעת לשלט, או בעקבות ההחלטה בעניין חקירת העדה. כפי שציין המותב בהחלטת הפסלות הראשונה, הערותיו בדיון מיום 19.9.2023 התייחסו לדיון הקונקרטי שהתנהל לפניו, ולא נובעת מהן עמדה בנוגע למערערים עצמם, לטענותיהם או לראיות שהוצגו בהליך (השוו: ע"פ 4623/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (28.6.2023); ע"פ 3504/22 טראבין נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (22.6.2022); ע"פ 6257/16 לייפר נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (17.8.2016)). מסקנה זו מקבלת משנה תוקף נוכח העובדה שבאי הכוח שלהתנהלותם התייחס המותב כבר אינם מייצגים את המערערים, ומכל מקום אציין כי ספק אם טענת הפסלות בנוגע לאירועי הדיון מיום 19.9.2023 הועלתה בהתאם לסעיף 146(ג) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, שלפיו בעל דין נדרש להעלות טענת פסלות "מיד לאחר שנודעה לו עילת הפסלות". טענת המערערים כי בית המשפט לא דאג להסדרת ייצוגם, נוגעת אף היא לאופן ניהול ההליך ואין בה כדי להקים חשש ממשי למשוא פנים (השוו: ע"פ 9573/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (19.12.2016)).

5. בפסיקה נקבע לא אחת כי היחשפות המותב למידע שנוגע לנאשם, ובכלל זה לעברו הפלילי או לקיומם של הליכים נוספים שתלויים ועומדים נגדו, אינה בהכרח מקימה חשש ממשי למשוא פנים, וכי יש לבחון האם המותב נחשף ל-"מסה קריטית" של חומר בלתי-קביל שממנו יתקשה להשתחרר בבואו לדון בהליך (ראו למשל: ע"פ 6441/22 רמיחאת נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (30.10.2022); ע"פ 7513/22 קלש נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (1.12.2022)). בעניינינו, מעיון במערכת "נט המשפט" עולה כי החלטת המערער, שבה נתקבלה בקשה להארכת מעצרו של המערערים (בש"פ 7784/23 מדינת ישראל נ' אבוחצרה (16.11.2023)), נסרקה לתיק נושא הערעור שלפניי ביום 22.11.2023. במסגרת החלטה זו מצוין כי המדינה טענה שמסוכנות המערערים "נלמדת מעברם הפלילי המכביד ומכתב אישום נוסף התלוי ועומד נגדם, במסגרתו מיוחסות להם עבירות אלימות חמורות, אשר על פי הנטען, בוצעו בתא המערער" (שם, פסקה 7). בהמשך ההחלטה שב בית המשפט העליון (השופט ח' כבוב) ומתייחס ל"עברם הפלילי המכביד" של המערערים ולעובדה שמיוחסות להם "עבירות חמורות במסגרת הליך אחר, שבוצעו, לכאורה, שעה שמתנהל נגדם ההליך העיקרי שבנדון" (שם, פסקה 10). בניגוד לטענת המערערים, לא שוכנעתי כי פרטי המידע הכלליים הללו יוצרים כשלעצמם "מסה קריטית" של חומר שההיחשפות אליו מקימה עילת פסלות. בהקשר זה יש להדגיש, כפי שצוין בהחלטת הפסלות השנייה, כי החלטת המערער מתייחסת אך לעצם קיומו של עבר פלילי "מכביד" ואין בה פירוט על טיב ההליכים הקודמים שהתנהלו בעניינם של המערערים (ראו והשוו: ע"פ 6445/10 ספרטק נ' מדינת ישראל, פסקאות 5-6 (16.9.2010)). כמו כן, התיק הנוסף עוסק בעבירות שונות מאלו שבהן הואשמו המערערים בהליך הנוכחי ואשר בוצעו לכאורה בנסיבות שונות (השוו: ע"פ 5634/23 שמעוני נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (26.7.2023)). טענת המערערים כי היה על המותב לציין מיוזמתו שנחשף להחלטת המערער ולקיומו של התיק הנוסף, אף היא אינה מקימה חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט. לפיכך לא מצאתי בעניינינו הצדקה להעברת ההליך למותב אחר, אף לא מטעמים של מראית פני הצדק.

הערעור נדחה אפוא.

ניתן היום, י"ז בכסלו התשפ"ד (30.11.2023).

מ"מ הנשיא
